РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 4 (16)

Липень – серпень 2016 р.

DOI 10.53672/ej.4.2016

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.4.2016

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2016, № 4 (16)

липень – серпень 2016 р.

Київ
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.4.2016[1]
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2016. — № 4 (16) (липень – серпень 2016). — 52 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу.

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2016
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2016

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 8

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 10

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань *10*

Ейсман А. А. Висновок судово-психологічної експертизи (структура і наукове обґрунтування) 10

Первомайський В. Б., Каніщев А. В. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза: хибні уявлення і реальність 13

1.2. Судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань *16*

Васке Е. В. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх потерпілих у справах про статеві злочини 16

1.3. Проблемні аспекти застосування поліграфа *19*

Повстяний О. В. Практика застосування поліграфа для діагностики достовірності вербальної інформації та її результатів у кримінальному провадженні 19

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності *22*

Назаров О. А. Правові підстави відео- (аудіо-) фіксації порядку та результатів проведення експертного дослідження (експертизи), зокрема з використанням поліграфа 22

1.5. Точка зору фахівця *25*

Вершуер Б. У 2005 році бельгійський учений захистив дисертацію на тему тестового виявлення орієнтувальної прихованої інформації з використанням поліграфа 25

Альтов С., Шифрін Е. Гумор і психографологічне дослідження особистості людини під час прийняття на роботу 28

1.6. Юридична практика *29*

Лукашкова І. Використання спеціальних (психологічних) знань у кримінальному провадженні: проблемні питання 29

1.7. Сторінка вченого *31*

Харитонова Н. К., Русаковська О. А. Судово-психологічна експертиза ставлення дитини до того з батьків, хто проживає окремо, у судових спорах про виховання 31

1.8. Міжнародний досвід та співробітництво *34*

Сафуанов Ф. С., Кіренська А. В., Ткаченко А. А., Телешева К. Ю., Корнілова С. В., Мямлін В. В. Судово-психологічна експертиза обвинувачених із психічними розладами, що не виключають осудності, схильних до імпульсивної агресії **34**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **39**

Судово-психологічна експертиза та електронні наукові психологічні портали, видання в галузі психологічних досліджень (мова оригіналу — російська) **39**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **40**

ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ **43**

ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ **46**

ВИХІДНІ ДАНІ **52**

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» належить до реферативно-наукових видань. Оригінальні дослідження ми оприлюднюємо вперше, а найцікавіші праці, що вже вийшли в інших виданнях, подаємо як реферати: стислий виклад змісту, анотацію та бібліографічний опис першоджерела за ДСТУ 8302:2015. Реферат не замінює оригіналу — він допомагає знайти саме те дослідження, яке потрібне вам сьогодні.[1]

Шановні колеги! Судова експертиза — професія для тих, хто не зупиняється на першому поясненні. Номер 2016, № 4 (16) за липень–серпень 2016 року пропонує 11 матеріалів про судово-психологічна експертиза, поліграф і виявлення обману, права дитини і сімейні спори.

> *Новина зі світу судової експертизи. 12 серпня 2016 р. федеральний суддя-магістрат Вільям Даффін (штат Вісконсин, США) скасував вирок Брендану Дессі, засудженому за участь у вбивстві: суд визнав недобровільним зізнання, яке 16-річний підліток дав під тиском обіцянок і погроз слідчих та обманних прийомів допиту з огляду на його низькі інтелектуальні здібності. 8 грудня 2017 р. апеляційний суд 7-го округу це рішення скасував.*[2]

Можливо, саме ваше дослідження стане наступною сторінкою історії судової експертизи. Читайте, сперечайтеся, пишіть до журналу — і повертайтеся до архіву номерів по нові матеріали.

Редакція журналу

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documenta-

tion. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Judge Overturns Conviction Of 'Making A Murderer' Subject Brendan Dassey. WGBH News (NPR). URL: https://www.wgbh.org/news/2016-08-13/judge-overturns-conviction-of-making-a-murderer-subject-brendan-dassey (data zvernennia: 04.11.2026).

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Висновок судово-психологічної експертизи (структура і наукове обґрунтування)[1]

Ейсман А. А.

Реферат · оприлюднено 29.07.2014

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат знайомить читачів із монографією Ейсмана А. А. «Заключение эксперта (структура и научное обоснование)», виданою 1967 р. у видавництві «Юридическая литература» обсягом 152 с. Вихідна теза праці стосується оцінки експертних висновків: у кримінальних справах вони часто фігурують серед доказів, і слідчий, а згодом суд мусять оцінити їхню наукову обґрунтованість. Зробити це, за автором, можна лише тоді, коли відомі наукові засади, з яких виходив експерт, а також засоби й методи, якими він користувався. Довідкова частина подає біографію автора: Ейсман Олексій Олександрович (1915–1993), доктор юридичних наук, професор, працював народним слідчим районної прокуратури в Москві, у 1940–1948 рр. молодшим науковим співробітником Інституту права АН СРСР, згодом старшим науковим співробітником Центральної криміналістичної лабораторії Всесоюзного інституту юридичних наук, викладав на курсах підготовки експертів, з 1955 р. працював у ВНДІ криміналістики та ВНДІ з вивчення причин і розроблення заходів запобігання злочинності. Кандидатську дисертацію «Судебная экспертиза документов при технических способах подделки» він захистив 1944 р., докторську «Заключение эксперта в системе судебных доказательств (исследование логической структуры доказывания, методы научного обоснования выводов эксперта и их оценка в уголовном процессе)» — 1965 р. Для судового експерта-психолога й юриста праця цікава як класичне обґрунтування вимоги, щоб висновок розкривав наукові засади, методи й хід дослідження настільки, щоб його обґрунтованість могли перевірити слідство і суд.

Ключові слова: висновок експерта, структура висновку, наукове обґрунтування, оцінка висновку експерта, судові докази, кримінальний процес, методи експертного дослідження, Ейсман А. А.

The Forensic Psychological Expert Opinion (Structure and Scientific Substantiation)

Eisman A. A.

Abstract. The review introduces the monograph by Eisman A. A., Zakliuchenie eksperta (struktura i nauchnoe obosnovanie) [The Expert Opinion: Structure and Scientific Substantiation], published in 1967 by Iuridicheskaia literatura (152 pp.). The starting point of the book concerns the evaluation of expert opinions: in criminal cases they often appear among the evidence, and the investigator and then the court must assess their scientific validity, which is possible only when the scientific grounds from which the expert proceeded and the means and methods he used are known. A reference note outlines the author's career: Aleksei Eisman (1915–1993), Doctor of Law, Professor, worked as a district investigator in Moscow, as a researcher at the Institute of Law of the USSR Academy of Sciences (1940–1948) and the Central Forensic Laboratory of the All-Union Institute of Legal Sciences, taught on expert training courses and from 1955 worked at research institutes of criminalistics and crime prevention. His doctoral thesis (1965) dealt with the expert opinion within the system of judicial evidence, the logical structure of proof, methods of scientific substantiation of expert conclusions and their evaluation in criminal procedure. For forensic psychologists and lawyers, the book remains a classic justification of the requirement that an expert opinion disclose its scientific grounds, methods and course of research so that investigators and courts can verify it.

Keywords: expert opinion, structure of expert opinion, scientific substantiation, evaluation of expert evidence, judicial evidence, criminal procedure, forensic methods.

Першоджерело: Эйсман А. А. Заключение эксперта (структура и научное обоснование). Москва : Юридическая литература, 1967. 152 с.[2] Реферат оприлюднено в журналі 29.07.2014.

REFERENCES

1. Eisman A. A. Vysnovok sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy (struktura i naukove obgruntuvannia) [The Forensic Psychological Expert Opinion (Structure and Scientific Substantiation)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v

yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/542-zaklyuchenie-sudebno-psikholo-gicheskoj-ekspertizy-struktura-i-nauchnoe-obosnovanie (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Eysman A. A. Zaklyuchenie eksperta (struktura i nauchnoe obosnovanie). Moskva : Yuridicheskaya literatura, 1967. 152 s. URL: http://kbugaev.narod.ru/libfree/Inoe/Ajsman-Zakluch-Eksperta.djvu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза: хибні уявлення і реальність[1]

Первомайський В. Б., Каніщев А. В.

Реферат · оприлюднено 25.07.2013

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Первомайський В. Б. і Каніщев А. В. звертають увагу на суперечність: комплексна судова психолого-психіатрична експертиза (КСППЕ) в Україні дедалі поширюється, а її інструктивного й методичного врегулювання практично немає. За даними галузевих статистичних форм № 38-здоров, частка комплексних судово-психіатричних експертиз становила 11,8 % у 2004 р. і 12,2 % у 2005 р., а серед експертиз неповнолітніх 37,1 % і 37,7 %. Мета праці полягає в аналізі найпоширеніших наукових, методичних і правових вад проведення КСППЕ. Автори зіставляють експертну практику з вимогами тогочасних КПК України (ст. 75), ЦПК України (ст. 22, 53, 148, 149) і ст. 384 КК України, з науково-практичними коментарями КПК та концепцією «спільної компетенції» Й. А. Кудрявцева. Залучення психолога лише для експериментально-психологічного дослідження, як вони показують, не робить експертизу комплексною: психолог тоді виступає консультантом. Традиційний акт із загальним висновком за підписами всіх членів комісії не дає змоги встановити межі компетенції психіатрів і психологів, а спільне вирішення питань, зокрема про обмежену осуд-

ність, ігнорує те, що здатність усвідомлювати свої дії та керувати ними пов'язана з хворобливим розладом і належить до компетенції психіатра. Особиста відповідальність експерта не ділиться навпіл, тому «єдиний» акт знеособлює формування висновків, а фігура «провідного експерта» руйнує гарантії об'єктивності. Поширеність КСППЕ автори пояснюють «ерзац-підходом» юристів, які апріорі вважають кожну наступну експертизу в ланцюжку надійнішою, і спрощеним баченням експертизи як лікарського консиліуму. Судова психіатрія і судова психологія, на їхню думку, не мають зон збігу компетенції, хоч базові науки й перетинаються. Висновки праці: КСППЕ є механічною сумою двох експертиз і не дає даних, яких не можна здобути окремо; спільні підписи змішують поняття «експерт», «спеціаліст» і «консультант» та позбавляють акт доказової сили. Оптимальною визнано модель «один акт, два висновки» з повністю роздільними дослідницькою, мотивувальною й заключною частинами. Ці положення допоможуть судовим експертам, слідчим, суддям і адвокатам правильно призначати й оцінювати такі експертизи.

Ключові слова: комплексна судова психолого-психіатрична експертиза, судово-психіатрична експертиза, судово-психологічна експертиза, межі компетенції експерта, спеціальні знання, особиста відповідальність експерта, висновок експерта, обмежена осудність, комісійна експертиза, доказова сила висновку, провідний експерт.

Complex Forensic Psychological and Psychiatric Examination: Misconceptions and Reality

Pervomaiskyi V. B., Kanishchev A. V.

Abstract. Complex forensic psychological and psychiatric examination is increasingly common in Ukraine. According to statistical reporting form No. 38-zdorov, complex examinations accounted for 11.8 % of forensic psychiatric examinations in 2004 and 12.2 % in 2005, and for 37.1 % and 37.7 % of examinations of minors, yet the procedure has practically no instructive or methodological regulation. Pervomaiskyi

V. B. and Kanishchev A. V. analyse the most common scientific, methodological and legal shortcomings of this practice, testing it against the Criminal Procedure Code of Ukraine (Article 75), the Civil Procedure Code (Articles 22, 53, 148 and 149) and Article 384 of the Criminal Code as then in force, commentaries on criminal procedure and I. A. Kudryavtsev's concept of joint competence. A psychologist who merely performs experimental psychological testing acts as a consultant, and the examination remains a homogeneous psychiatric one. A single conclusion signed by all commission members obscures the limits of each expert's competence, while joint decisions on diminished responsibility ignore that the capacity to understand and control one's actions depends on a mental disorder and therefore falls within psychiatric competence. An expert's personal responsibility cannot be shared, and the figure of a leading expert undermines guarantees of objectivity. The authors attribute the popularity of the complex format to lawyers' belief that each subsequent examination in a chain is more reliable and to experts who treat it as a medical consultation. Forensic psychiatry and forensic psychology, unlike their base sciences, have no overlapping competence. The complex examination is thus a mechanical sum of two examinations, and joint signatures deprive the report of evidentiary value. The authors recommend a model of one report with two separate opinions, each with its own research, reasoning and conclusions.

Keywords: complex forensic psychological and psychiatric examination, forensic psychiatric examination, forensic psychological examination, expert competence, special knowledge, personal responsibility of the expert, expert opinion, diminished responsibility, commission examination, evidentiary value.

Першоджерело: Первомайский В. Б., Канищев А. В. Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза: заблуждения и реальность. Архів психіатрії. 2006. Т. 12, № 1–4. С. 175–179. Реферат оприлюднено в журналі 25.07.2013.

REFERENCES

1. Pervomaiskyi V. B., Kanishchev A. V. Kompleksna sudova psykholoho-psykhiatrychna ekspertyza: khybni uiavlennia i realnist [Complex Forensic Psychological and Psychiatric Examination: Misconceptions and Reality] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/162-kompleksnaya-sudebnaya-psikhologo-psikhiatricheskaya-ekspertiza-zabluzhdeniya-i-realnost (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ

Судово-психологічна експертиза неповнолітніх потерпілих у справах про статеві злочини[1]

Васке Е. В.

Реферат · оприлюднено 29.11.2014

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Неповнолітні потерпілі від сексуального насильства поводяться в юридично значущих ситуаціях дуже по-різному, і саме від правильного розуміння цієї поведінки залежить оцінка їхньої здатності чинити опір та безпорадного стану. Васке Е. В. ставить за мету описати варіанти поведінки потерпілих у передкримінальній, кримінальній і посткримінальній ситуаціях та побудувати їхню типологію. Емпіричною базою слугували 198 однорідних судово-психологічних експертиз, які авторка провела в 1999–2009 рр. у кримінальних справах за ст. 131, 132, 134, 135 КК російської федерації. Об'єктом дослідження стали 232 неповнолітні та малолітні потерпілі віком від 4 до 17 років із Нижнього Новгорода і Нижньогородської області, серед них 41 хлопець (17,6 %); 104 особи (44,8 %) належали до молодшого шкільного віку, психічно здоровими визнано 186 (80,2 %). Використано аналіз матеріалів кримінальних справ, узагальнення незалежних характеристик, біог-

рафічний метод, спостереження, бесіду та психодіагностичні методики (патохарактерологічний опитувальник Лічка, тести Розенцвейга, Сонді, Еткінда, Кеттелла, Люшера, Айзенка, Векслера та ін.). Кластерний розподіл виявив дві категорії. До «істинних» потерпілих (214 осіб, 92,2 %) належать депривований тип (18,5 %, жертви внутрішньосімейного насильства), інфантильний (16,8 %, дівчата старшого пубертатного й раннього юнацького віку), вимушений (10,3 %, діти обох статей 8–13 років), відторгнутий (9,05 %, жертви групового насильства з боку неповнолітніх) і найчисленніший випадковий тип (37,5 %). Решта 7,8 % давали неправдиві показання: залежний тип (2,16 %, на вимогу дорослих), нестійкий (3,9 %, дівчата 15–17 років) і псевдоромантичний (1,72 %, дівчата 16–17 років). Для кожного типу описано поведінку до, під час і після злочину. Авторка доходить висновку, що вік неповноліття сам по собі не може бути основним критерієм для констатації безпорадного стану, а ситуації сексуального насильства слід досліджувати комплексно, аналізуючи систему «жертва – злочинець – юридично значуща ситуація». Типологія корисна судовим експертам-психологам, слідчим і суддям у справах про статеві злочини щодо дітей.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, неповнолітні потерпілі, статеві злочини, сексуальне насильство, віктимна поведінка, безпорадний стан, типологія потерпілих, неправдиві показання, передкримінальна ситуація, посткримінальна ситуація, депривація.

Forensic Psychological Examination of Minor Victims of Sexual Offences

Vaske E. V.

Abstract. The behaviour of minors who have suffered sexual violence varies widely across legally relevant situations, and its correct interpretation is central to assessing resistance and helplessness. Vaske E. V. sets out to describe the behaviour of such victims in the pre-criminal, criminal and post-criminal situations and to develop a typology. The empirical basis comprises 198 homogeneous forensic psychological examinations conducted by the author between 1999 and 2009 in

criminal cases under Articles 131, 132, 134 and 135 of the criminal code of the russian federation, covering 232 minor victims aged 4 to 17 from Nizhny Novgorod and its region, including 41 boys (17.6 %); 186 victims (80.2 %) were found to be mentally healthy. Methods included analysis of case files, generalisation of independent characteristics, the biographical method, observation, interviews and psychodiagnostic tests such as the Lichko questionnaire, the Rosenzweig, Szondi, Cattell, Lüscher, Eysenck and Wechsler tests. Cluster analysis identified 'true' victims (214 persons, 92.2 %) divided into deprived (18.5 %, victims of intrafamilial abuse), infantile (16.8 %, older adolescent girls), forced (10.3 %, children aged 8–13), rejected (9.05 %, victims of group violence by peers) and accidental types (37.5 %), and a group of 7.8 % who gave false testimony, divided into dependent (2.16 %, acting at the demand of adults), unstable (3.9 %) and pseudo-romantic types (1.72 %). Behaviour before, during and after the offence is described for each type. The author concludes that minority as such cannot be the main criterion for establishing a helpless state and that sexual violence against minors should be studied comprehensively through the victim, offender and situation system. The typology is useful for forensic psychologists, investigators and judges dealing with sexual offences against children.

Keywords: forensic psychological examination, minor victims, sexual offences, sexual violence, victim behaviour, helpless state, victim typology, false testimony, pre-criminal situation, post-criminal situation, deprivation.

Першоджерело: Васкэ Е. В. Психологический анализ поведенческого реагирования в юридически значимых ситуациях несовершеннолетних потерпевших по половым преступлениям. Психологические исследования : электрон. науч. журн. 2010. № 3 (11).[2] Реферат оприлюднено в журналі 29.11.2014.

REFERENCES

1. Vaske E. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh poterpilykh u spravakh pro statevi zlochyny [Forensic Psychological Examina-

tion of Minor Victims of Sexual Offences] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/567-sudebno-psikhologicheskaya-ekspertiza-nesovershennoletnikh-poterpevshikh-po-polovym-prestupleniyam (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Vaske E. V. Psikhologicheskiy analiz povedencheskogo reagirovaniya v yuridicheski znachimykh situatsiyakh nesovershennoletnikh poterpevshikh po polovym prestupleniyam. Psikhologicheskie issledovaniya : elektron. nauch. zhurn. 2010. № 3 (11). URL: http://www.psystudy.com/index.php/num/2010n3-11/327-vaske11.html (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

1.3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Практика застосування поліграфа для діагностики достовірності вербальної інформації та її результатів у кримінальному провадженні[1]

Повстяний О. В.

Реферат · оприлюднено 19.02.2017

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат представляє тези Повстяного О. В., оприлюднені в матеріалах науково-практичної конференції «Криміналогічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення» (Київ, Національна академія внутрішніх справ, 26 березня 2015 р., с. 132–135). Переказана частина тез присвячена історії й поширенню інструментальної діагностики достовірності вербальної інформації. Автор зазначає, що основоположним центром підготовки поліграфологів були США, де впроваджували загальнодержавну програму підготовки кадрів для спеціальних органів і відомств. На базі двотижневих навчальних курсів, які Л. Кілер започаткував 1942 р. в Чикаго (Іллінойс) для підготовки фахів-

ців поліції та армії, 1948 р. створено Інститут поліграфа Кілера із шеститижневим строком навчання. За оприлюдненими даними, психофізіологічні перевірки із застосуванням поліграфа використовують майже в ста країнах світу, а переважною сферою їх проведення стали силові відомства. Автор наводить хронологію запровадження поліграфа: Китай (1943), Індія (1948), Канада (1950), Японія (1951), Ізраїль (1958), Хорватія (1959), Південна Корея (1960), Польща (1961), Румунія (1974), СРСР (1975), Сербія (1977), Угорщина і ПАР (1978), Чехія (1981), росія (1992), Україна (1997), Білорусь і Казахстан (2001), Молдова (2006). Такий огляд допомагає юристам і судовим експертам оцінити місце України серед держав, що застосовують поліграф у кримінальному провадженні.

Ключові слова: поліграф, інструментальна діагностика достовірності, вербальна інформація, кримінальне провадження, історія поліграфа, підготовка поліграфологів, Л. Кілер, силові відомства.

The Practice of Using a Polygraph to Diagnose the Reliability of Verbal Information and Its Results in Criminal Proceedings

Povstianyi O. V.

Abstract. The review presents theses by Povstianyi O. V. published in the proceedings of the research and practice conference Criminological Theory and Practice: Experience, Current Problems and Ways to Solve Them (Kyiv, National Academy of Internal Affairs, 26 March 2015, pp. 132–135). The summarised part of the theses deals with the history and spread of instrumental diagnosis of the reliability of verbal information. The author notes that the United States was the founding centre of polygraph examiner training, since a nationwide programme of personnel training for special agencies was introduced there. On the basis of two-week courses that L. Keeler started in Chicago, Illinois, in 1942 to train police and army specialists, the Keeler Polygraph Institute with a six-week training period was established in 1948. According to published data, polygraph examinations are used in almost one hundred countries, mainly by law enforcement and security

agencies. The author gives a chronology of polygraph adoption: China (1943), India (1948), Canada (1950), Japan (1951), Israel (1958), Croatia (1959), South Korea (1960), Poland (1961), Romania (1974), the USSR (1975), Serbia (1977), Hungary and South Africa (1978), the Czech Republic (1981), russia (1992), Ukraine (1997), Belarus and Kazakhstan (2001) and Moldova (2006).

Keywords: polygraph, instrumental credibility assessment, verbal information, criminal proceedings, history of the polygraph, polygraph examiner training, Keeler.

Першоджерело: Повстяний О. В. Практика застосування інструментальної діагностики достовірності вербальної інформації та її результатів в кримінальному провадженні. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : тези доп. наук.-практ. конф. (Київ, 26 берез. 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 132–135.[2] Реферат оприлюднено в журналі 19.02.2017.

REFERENCES

1. Povstianyi O. V. Praktyka zastosuvannia polihrafa dlia diahnostyky dostovirnosti verbalnoi informatsii ta yii rezultativ u kryminalnomu provadzhenni [The Practice of Using a Polygraph to Diagnose the Reliability of Verbal Information and Its Results in Criminal Proceedings] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/684-praktika-primeneniya-instrumentalnoj-diagnostiki-dostovernosti-verbalnoj-informatsii-i-ee-rezultatov-v-ugolovnom-proizvodstve (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Povstianyi O. V. Praktyka zastosuvannia instrumentalnoi diahnostyky dostovirnosti verbalnoi informatsii ta yii rezultativ v kryminalnomu provadzhenni. Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyrishennia : tezy dop. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 26 berez. 2015 r.). Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2015. S. 132–135. URL: http://www.naiau.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbir-

nuki/2015/zbir-krumin-teoriya.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правові підстави відео- (аудіо-) фіксації порядку та результатів проведення експертного дослідження (експертизи), зокрема з використанням поліграфа[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 22.08.2015

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Анотація. Фахівці-психологи й поліграфологи раз у раз запитують, чи законно вести гласну або негласну відео- чи аудіофіксацію ходу експертного дослідження та психодіагностичної (передтестової й післятестової) бесіди з підекспертним. Назаров О. А. обґрунтовує правомірність таких дій, послідовно співвідносячи їх із законодавством України. Вихідним є положення постанови Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 № 8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах», за яким вибір способу проведення експертизи належить до компетенції судового експерта. Процедуру судової експертизи та експертного дослідження на замовлення фізичних і юридичних осіб автор пов'язує з Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень і Науково-методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Мін'юсту від 08.10.1998 № 53/5, з Інструкцією про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах (наказ Мін'юсту від 12.12.2011 № 3505/5), а також із процесуальними кодексами. Посилаючись на ч. 1 ст. 307 Цивільного кодексу України, автор вважає, що згода підекспертного на зйомку припускається, коли її ведуть у місці публічного характеру. Публічним місцем, з огляду на визна-

чення в Законі України про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів, він визнає робочий кабінет, де експерт відкрито здійснює свої повноваження за Законом України «Про судову експертизу» або за договором. Додатково наведено норму Закону України «Про інформацію», за якою ніхто не може обмежувати вибір форм і джерел одержання інформації, та ст. 19 Конституції України. З обов'язку експерта провести повне дослідження й дати обґрунтований висновок (ст. 12 Закону «Про судову експертизу») і його відповідальності за висновок (ст. 14 цього Закону, ст. 614 ЦК України) автор виводить, що відеофіксація є правом експерта, способом об'єктивізації процедури й засобом убезпечити результати бесіди від спотворення у висновку. Отже, попередня згода підекспертного не потрібна, а сам він може про запис і не знати. Стаття адресована судовим експертам, поліграфологам і юристам, які оцінюють допустимість таких записів як доказів.

Ключові слова: відеофіксація, аудіофіксація, експертне дослідження, судова експертиза, поліграф, підекспертний, передтестова бесіда, згода на зйомку, публічне місце, права судового експерта, Закон України «Про судову експертизу».

Legal Grounds for Video (Audio) Recording of the Procedure and Results of an Expert Study (Examination), Including One Using a Polygraph

Nazarov O. A.

Abstract. Psychologists and polygraph examiners regularly ask whether it is lawful to make overt or covert video or audio recordings of an expert study and of the psychodiagnostic pre-test and post-test interview with the examinee. Nazarov O. A. argues that such recording is lawful and links each step of the argument to Ukrainian legislation. The starting point is Resolution No. 8 of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 30 May 1997 on forensic examination in criminal and civil cases, under which the choice of examination methods lies within the competence of the forensic expert. The procedure of forensic examinations and of expert studies commissioned by natural and legal persons is related to the Instruction and Methodological Recommendations ap-

proved by Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 53/5 of 8 October 1998, the Instruction on forensic activities of certified experts working outside state forensic institutions approved by Order No. 3505/5 of 12 December 2011, and the procedural codes. Relying on Article 307(1) of the Civil Code of Ukraine, the author maintains that the examinee's consent to filming is presumed when recording takes place in a public place and, using the definition of a public place from the tobacco control law, treats the expert's office as such a place. Further arguments draw on the Law of Ukraine on Information, Article 19 of the Constitution of Ukraine and the expert's duties and liability under Articles 12 and 14 of the Law of Ukraine on Forensic Examination and Article 614 of the Civil Code. The author concludes that recording is the expert's right, a means of making the procedure objective and of preventing distortion of interview results in the expert opinion, so prior consent of the examinee is not required. The paper is addressed to forensic experts, polygraph examiners and lawyers assessing the admissibility of such recordings.

Keywords: video recording, audio recording, expert study, forensic examination, polygraph examination, examinee, pre-test interview, consent to filming, public place, rights of the forensic expert.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 22.08.2015.

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Pravovi pidstavy video- (audio-) fiksatsii poriadku ta rezultativ provedennia ekspertnoho doslidzhennia (ekspertyzy), zokrema z vykorystanniam polihrafa [Legal Grounds for Video (Audio) Recording of the Procedure and Results of an Expert Study (Examination), Including One Using a Polygraph]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/605-pravovye-osnovaniya-video-audio-fiksatsii-poryadka-i-rezultatov-provedeniya-ekspertnogo-issledovaniya-ekspertizy-v-t-ch-s-ispolzovaniem-poligrafa-spetsialistom-ekspertom (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.5. ТОЧКА ЗОРУ ФАХІВЦЯ

У 2005 році бельгійський учений захистив дисертацію на тему тестового виявлення орієнтувальної прихованої інформації з використанням поліграфа[1]

Вершуер Б.

Реферат · оприлюднено 18.02.2017

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат повідомляє про докторську дисертацію Бруно Вершуера, захищену й опубліковану 2005 р. на факультеті психологічних і педагогічних наук Гентського університету (Бельгія); у перекладі сайту її назва звучить як «Обман, поліграф і психопатія: тестове виявлення орієнтувальної прихованої інформації». Вихідна теза праці така: попри тисячі досліджень із застосуванням поліграфа щороку, частина науковців вважає виявлення обману за його допомогою дискусійним. Щоб мати наукове обґрунтування, поліграфологічні тести повинні відповідати тим самим критеріям, що й психологічні, тобто бути точними й спиратися на добру наукову теорію (National Research Council, 2003). Автор розрізняє три типи тестів: техніку контрольних запитань, техніку нейтральних і перевірочних запитань та методику виявлення прихованої інформації. Остання має добру точність і розвинену теорію, однак ця теорія потребує подальшої емпіричної перевірки, що й становить головну мету дисертації. Зв'язок теми психопатії з валідністю такого тесту розкриває огляд Verschuere B., Crombez G., Koster E. H. W., Uzieblo K. «Psychopathy and Physiological Detection of Concealed Information: A Review», підготовлений у Гентському університеті й опублікований у журналі Psychologica Belgica (2006, т. 46, № 1–2, с. 99–116). Автори огляду пов'язують тест на приховану інформацію з орієнтувальним рефлексом, а не з почуттям провини чи страхом, і наводять дослідження Verschuere et al. (2005) за участю 37 чоловіків, засуджених на тривалі строки. У ньому анти-

соціальна імпульсивність, виміряна за Psychopathic Personality Inventory, негативно корелювала з орієнтувальною реакцією за шкірною провідністю й з диференційованим реагуванням на приховану інформацію, тоді як безстрашна домінантність такого зв'язку не мала. Звідси висновок огляду: валідності тесту може загрожувати саме антисоціальність, а не емоційна відчуженість, тому перед перевіркою доцільно оцінювати психопатичні риси обстежуваного. Для поліграфологів і судових експертів ці дані мають практичне значення під час обстеження осіб з антисоціальними рисами.

Ключові слова: поліграф, тест на приховану інформацію, орієнтувальна реакція, психопатія, антисоціальність, шкірно-гальванічна реакція, техніка контрольних запитань, валідність поліграфологічних тестів.

In 2005 a Belgian Scientist Defended a Dissertation on the Detection of Concealed Information Through the Orienting Response Using the Polygraph

Vershuer B.

Abstract. The review reports on the doctoral dissertation of Bruno Verschuere, defended and published in 2005 at the Faculty of Psychology and Educational Sciences of Ghent University, Belgium; the journal cites its title only in Russian translation, rendered roughly as deception, the polygraph and psychopathy in the detection of concealed information. The dissertation starts from the observation that, although thousands of polygraph examinations are conducted every year, some scientists regard polygraph-based deception detection as controversial. To be scientifically grounded, polygraph tests must meet the same criteria as psychological tests, namely accuracy and a sound scientific theory (National Research Council, 2003). The author distinguishes three types of tests: the control question technique, the relevant-irrelevant technique and the concealed information test. The latter shows good accuracy and has a well-developed theory, which nevertheless requires further empirical testing, and this is the main aim of the

dissertation. The relevance of psychopathy is clarified by the review by Verschuere, Crombez, Koster and Uzieblo, Psychopathy and Physiological Detection of Concealed Information (Psychologica Belgica, 2006, 46(1–2), 99–116), which links the concealed information test to the orienting reflex rather than to guilt or fear. It describes a study of 37 long-term male prisoners in which antisocial impulsivity measured with the Psychopathic Personality Inventory correlated negatively with skin conductance orienting and differential responding to concealed information, whereas fearless dominance did not. The review concludes that antisociality rather than emotional detachment may threaten test validity, which is of practical importance for examiners testing individuals with antisocial traits.

Keywords: polygraph, concealed information test, orienting response, psychopathy, antisociality, skin conductance, control question technique, test validity.

Першоджерело: Verschuere B. [Обман, полиграф и психопатия: тестовое выявление ориентировочной скрываемой информации — назва в перекладі сайту] : doctoral dissertation. Ghent : Ghent University, 2005.[2] Реферат оприлюднено в журналі 18.02.2017.

REFERENCES

1. Vershuer B. U 2005 rotsi belhiiskyi uchenyi zakhystyv dysertatsiiu na temu testovoho vyiavlennia oriientuvalnoi prykhovanoi informatsii z vykorystanniam polihrafa [In 2005 a Belgian Scientist Defended a Dissertation on the Detection of Concealed Information Through the Orienting Response Using the Polygraph] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/681-dissertatsiya-belgijskogo-uchenogo-svyazannaya-s-provedennym-v-2005-godu-nauchnym-issledovaniem-na-temu-testovogo-vyyavleniya-orientirovochnoj-skryvaemoj-informatsii-s-ispolzovaniem-poligrafa (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Verschuere B. [Obman, poligraf i psikhopatiya: testovoe vyyavlenie orientirovochnoy skryvaemoy informatsii — nazva v perekladi saytu] : doc-

toral dissertation. Ghent : Ghent University, 2005. URL: http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/000/888/427/RUG01-000888427_2010_0001_AC.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

Гумор і психографологічне дослідження особистості людини під час прийняття на роботу[1]

Альтов С., Шифрін Е.

Інформаційний матеріал · оприлюднено 20.11.2016

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Анотація. Розважальний матеріал рубрики «Точка зору фахівця»: відеозапис гумористичного монологу «Почерк» (автор С. Альтов) у виконанні Е. Шифріна з бенефісу «Перепис населення» (26 березня 2004 р., режисер С. Цвєтков) з іронією показує психографологічне дослідження, яке деякі роботодавці застосовують під час добору кандидатів на роботу, і помилки фахівців-психографологів. Довідкова частина визначає психографологію як учення про визначення характеру й нахилів людини за почерком, згадує посібник І. Ф. Моргенштерна «Психографология» (Санкт-Петербург, 1903) та наводить анотацію навчально-методичного посібника В. І. Кравченка «Графология: характер по почерку» (2006, 92 с.).

Ключові слова: психографологія, графологія, почерк, добір персоналу, гумор, Моргенштерн І. Ф, Кравченко В. І.

Першоджерело: Шифрин Е. Монолог «Почерк» / авт. С. Альтов : выступление на бенефисе «Перепись населения», 26 марта 2004 г., ГЦКЗ «россия» / реж. С. Цветков. Реферат оприлюднено в журналі 20.11.2016.

REFERENCES

1. Altov S., Shyfrin E. Humor i psykhohrafolohichne doslidzhennia osobystosti liudyny pid chas pryiniattia na robotu : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/

Вершуер Б. У 2005 році бельгійський учений захистив дисертацію на тему тестового виявлення орієнтувальної прихованої інформації з використанням поліграфа

psihologicheskaya-ekspertiza/663-yumor-i-psikhografologicheskoe-issledovanie-lichnosti-cheloveka (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.6. ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА

Використання спеціальних (психологічних) знань у кримінальному провадженні: проблемні питання[1]

Лукашкова І.

Реферат · оприлюднено 24.12.2014

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат стосується статті Лукашкової І. «Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні: проблемні питання», опублікованої в журналі «Незалежний аудитор» (2014, № 10 (33)). Авторка звертає увагу, що серед способів збирання доказів сторонами кримінального провадження, передбачених ст. 93 КПК України, є такі, що потребують участі спеціаліста й використання спеціальних знань: витребування й отримання висновків експертів, а також проведення процесуальних дій, як-от обшук, огляд, слідчий експеримент. Спираючись на сучасну юридичну доктрину, Лукашкова тлумачить спеціальні знання як незагальновідомі знання, що не мають масового поширення й якими володіє обмежене коло фахівців; поняття «спеціаліст» при цьому слугує загальним позначенням особи, яка має такі знання. Звідси висновок, що застосування спеціальних знань під час досудового розслідування ґрунтується передусім на залученні спеціаліста й експерта, а коло питань, які вирішує кожен із них, визначає їхній процесуальний статус. Для судових експертів-психологів, слідчих і адвокатів ці положення окреслюють процесуальні межі участі психолога в кримінальному провадженні залежно від того, залучено його як спеціаліста чи як експерта.

Ключові слова: спеціальні знання, кримінальне провадження, спеціаліст, експерт, процесуальний статус, збирання доказів, КПК України, досудове розслідування.

The Use of Special (Psychological) Knowledge in Criminal Proceedings: Problematic Issues

Lukashkova I.

Abstract. The review concerns the article by Lukashkova I., The use of special knowledge in criminal proceedings: problematic issues, published in the journal Nezalezhnyi audytor [Independent Auditor] (2014, No. 10 (33)). The author points out that among the ways in which parties to criminal proceedings collect evidence under Article 93 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, some require the participation of a specialist and the use of special knowledge, namely requesting and obtaining expert opinions and conducting procedural actions such as searches, inspections and investigative experiments. Drawing on current legal doctrine, she defines special knowledge as knowledge that is not common, not widely disseminated and held by a limited circle of professionals, with the term specialist serving as a general designation for a person possessing such knowledge. Consequently, the use of special knowledge in pre-trial investigation rests primarily on involving a specialist and an expert, and the range of questions each of them resolves is determined by their procedural status. For forensic psychologists, investigators and defence lawyers, these provisions outline the procedural limits of a psychologist's participation in criminal proceedings depending on whether he or she is engaged as a specialist or as an expert.

Keywords: special knowledge, criminal proceedings, specialist, forensic expert, procedural status, collection of evidence, Criminal Procedure Code of Ukraine, pre-trial investigation.

Першоджерело: Лукашкова І. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні: проблемні питання. Незалеж-

ний аудитор. 2014. № 10 (33).[2] Реферат оприлюднено в журналі 24.12.2014.

REFERENCES

1. Lukashkova I. Vykorystannia spetsialnykh (psykholohichnykh) znan u kryminalnomu provadzhenni: problemni pytannia [The Use of Special (Psychological) Knowledge in Criminal Proceedings: Problematic Issues] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/571-ispolzovanie-spetsialnykh-psikhologicheskikh-znanij-v-ugolovnom-proizvodstve-problemnye-voprosy (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Lukashkova I. Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni: problemni pytannia. Nezalezhnyi audytor. 2014. № 10 (33). URL: http://nndes.org.ua/news/item/68.html (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.7. СТОРІНКА ВЧЕНОГО

Судово-психологічна експертиза ставлення дитини до того з батьків, хто проживає окремо, у судових спорах про виховання[1]

Харитонова Н. К., Русаковська О. А.

Реферат · оприлюднено 29.11.2014

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Розв'язуючи спори про порядок здійснення батьківських прав батьками, які проживають окремо, суд має враховувати прихильність дитини до кожного з них і стосунки, що склалися між кожним із батьків і дитиною. Харитонова Н. К. і Русаковська О. А. (Державний науковий центр соціальної та судової психіатрії імені В. П. Сербського, Москва) присвятили статтю клініко-психологічному аналізу негативного ставлення дитини до одного з батьків у ситуації розлучення, що супроводжується судовим спором про виховання. Матеріалом стали комплексні судові психолого-

психіатричні експертизи 76 дітей (41 хлопчик і 35 дівчаток, середній вік 7,4 року), проведені в центрі з 2002 р. Автори аналізували матеріали цивільних справ і медичну документацію, проводили клінічну бесіду з дитиною та батьками, спостерігали вільну взаємодію дитини з тим із батьків, хто проживає окремо, і застосовували проєктивні методики (ТАТ, дитячий апперцептивний тест, колірний тест відносин, адаптований «Тест-фільм», незакінчені речення, малюнки людини, сім'ї та «Два будинки»); рівень конфлікту оцінювали за п'ятирівневою шкалою Гарріті і Баріса (1994). Виокремлено чотири групи дітей: з негативним (40,8 %), конфліктним (18,4 %), позитивним (27,6 %) і недиференційованим (13,2 %) ставленням до того з батьків, хто проживає окремо. Негативне й конфліктне ставлення частіше формується в дітей молодшого шкільного та підліткового віку в сім'ях із високим і максимальним рівнем конфлікту, а недиференційоване частіше трапляється в дуже малих дітей і в дітей із затримкою розвитку чи рисами аутизму. Показово, що в 28 % випадків негативне ставлення, висловлене в бесіді, не підтверджувалося проєктивними методиками і спостереженням. Провідними механізмами названо досвід негативної взаємодії з батьком чи матір'ю, психологічне індукування з боку того з батьків, з ким дитина живе, і залучення до батьківського конфлікту з фіксацією негативного ставлення (конфлікт лояльності). Ці механізми, за авторами, слід ураховувати, вирішуючи питання про здатність дитини самостійно ухвалити рішення щодо місця проживання та спілкування. Автори радять поєднувати проєктивні методики зі спостереженням, обстежувати дитину й обох батьків і застерігають, що виконання бажань дитини, сформованих індукуванням чи конфліктом лояльності, не завжди відповідає її справжнім інтересам.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, спори про виховання дітей, розлучення, негативне ставлення дитини до батька чи матері, психологічне індукування, конфлікт лояльності,

проєктивні методики, комплексна психолого-психіатрична експертиза, місце проживання дитини.

Forensic Psychological Examination of a Child's Attitude Towards the Non-Resident Parent in Custody Disputes

Kharytonova N. K., Rusakovska O. A.

Abstract. When resolving disputes between separated parents over the exercise of parental rights, courts must take into account the child's attachment to each parent and the relationship between each parent and the child. Kharitonova N. K. and Rusakovskaya O. A., of the Serbsky State Scientific Centre for Social and Forensic Psychiatry (Moscow), analyse the negative attitude of a child towards one parent in divorce accompanied by custody litigation. The sample comprised 76 children (41 boys and 35 girls, mean age 7.4 years) who underwent comprehensive forensic psychological and psychiatric examination at the centre from 2002. Methods included analysis of civil case files and medical records, clinical interviews with the child and parents, observation of the child's free interaction with the non-resident parent, projective techniques such as the TAT, the Children's Apperception Test, the Colour Relationship Test, an adapted Test-Film, sentence completion and drawing tests, and the Garrity and Baris five-level conflict scale. Four groups were identified: negative (40.8 %), conflicting (18.4 %), positive (27.6 %) and undifferentiated (13.2 %) attitudes. Negative and conflicting attitudes were more common in primary school children and adolescents from families with high or maximal conflict, and in 28 % of cases a negative attitude voiced in interview was not confirmed by projective tests or observation. The leading mechanisms were negative experience of interaction with the parent, psychological induction by the resident parent and involvement in parental conflict with a fixed negative attitude, that is, a loyalty conflict. These mechanisms should be considered when deciding whether a child can make an independent decision about residence and contact, since following wishes formed by induction may not serve the child's real interests.

Keywords: forensic psychological examination, custody disputes, divorce, non-resident parent, parental alienation, psychological induction, loyalty conflict, projective techniques, child residence.

Першоджерело: Харитонова Н. К., Русаковская О. А. Клинико-психологическая оценка негативного отношения ребенка к отдельно проживающему родителю в судебных спорах о воспитании. Психологические исследования : электрон. науч. журн. 2011. № 2 (16).[2] Реферат оприлюднено в журналі 29.11.2014.

REFERENCES

1. Kharytonova N. K., Rusakovska O. A. Sudovo-psykholohichna ekspertyza stavlennia dytyny do toho z batkiv, khto prozhyvaie okremo, u sudovykh sporakh pro vykhovannia [Forensic Psychological Examination of a Child's Attitude Towards the Non-Resident Parent in Custody Disputes] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/566-sudebno-psikhologicheskaya-ekspertiza-otnosheniya-rebenka-k-otdelno-prozhivay-ushchemu-roditelyu-v-sudebnykh-sporakh-o-vospitanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kharitonova N. K., Rusakovskaya O. A. Kliniko-psikhologicheskaya otsenka negativnogo otnosheniya rebenka k otdelno prozhivayushchemu roditelyu v sudebnykh sporakh o vospitanii. Psikhologicheskie issledovaniya : elektron. nauch. zhurn. 2011. № 2 (16). URL: http://psystudy.ru/index.php/num/2011n2-16/453-haritonova-rusakovskaya16.html (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

1.8. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СПІВРОБІТНИЦТВО

Судово-психологічна експертиза обвинувачених із психічними розладами, що не виключають осудності, схильних до імпульсивної агресії[1]

Сафуанов Ф. С., Кіренська А. В., Ткаченко А. А., Телешева К. Ю., Корнілова С. В., Мямлін В. В.

Реферат · оприлюднено 29.11.2014

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Сафуанов Ф. С. та співавтори з Державного наукового центру соціальної та судової психіатрії ім. В. П. Сербського виходять із того, що психічні розлади самі по собі не є причиною злочинної поведінки, а виступають її внутрішньою умовою, і зосереджуються на імпульсивній агресії, яка виникає в нейтральних ситуаціях або у відповідь на найслабші подразники. Мета дослідження полягала у виявленні патохарактерологічних особливостей осіб із психічними розладами, що не виключають осудності, схильних до такої агресії. Основну групу становили 15 обвинувачених чоловіків віком 24–50 років, які пройшли судово-психіатричну експертизу у 2012 р. (10 з них обвинувачено у вбивстві); у більшості діагностовано розлади особистості (змішаний у 6, емоційно нестійкий пограничного типу у 5 осіб). Групу порівняння склали 23 психічно здорові чоловіки. Застосовано опитувальник структури темпераменту В. М. Русалова, тест пошуку відчуттів М. Цукермана, тест Спілбергера в адаптації Ю. Л. Ханіна, опитувальник рівня суб'єктивного контролю та опитувальник Басса–Дарки. В основній групі виявилися нижчими ергічність і пластичність та вищою емоційність, нижчими предметна активність, показники пошуку ризику й досвіду, вищими особистісна й ситуативна тривожність, а локус контролю зміщений в екстернальний бік. За методикою Басса–Дарки рівень фізичної, вербальної й непрямої агресії в групах майже не відрізнявся, натомість індекс ворожості (образа та підозріливість) був значно вищим. Інтерпретуючи дані в межах теорії функціональних систем П. К. Анохіна, автори пов'язують симптомокомплекс зі змінами аферентного синтезу, формування акцептора результатів дії та зворотної аферентації, а джерелом мотиваційного спонукання вважають не агресивність, а ворожість. За мультирегуляторною концепцією Д. О. Леонтьєва регуля-

ція кримінальної поведінки таких обвинувачених відбувається переважно на диспозиційному рівні: риси особистості є і джерелом агресивних спонукань, і інстанцією їх контролю. Результати корисні для комплексної судової психолого-психіатричної експертизи та оцінки здатності обвинуваченого до усвідомлено-вольової регуляції поведінки, хоча мала вибірка обмежує їх узагальнення.

Ключові слова: імпульсивна агресія, розлади особистості, психічні розлади, що не виключають осудності, патохарактерологічні особливості, темперамент, ворожість, тривожність, локус контролю, комплексна судова психолого-психіатрична експертиза, диспозиційна регуляція поведінки.

Forensic Psychological Examination of Accused Persons with Mental Disorders Not Excluding Sanity Who Are Prone to Impulsive Aggression

Safuanov F. S., Kirenska A. V., Tkachenko A. A., Telesheva K. Yu., Kornilova S. V., Miamlin V. V.

Abstract. Safuanov F. S. and co-authors from the Serbsky State Scientific Centre for Social and Forensic Psychiatry start from the premise that mental disorders are not a cause of criminal behaviour but an internal condition for it, and focus on impulsive aggression, which arises in neutral situations or in response to the weakest provocations. The study aimed to identify the pathocharacterological features of persons with mental disorders not excluding sanity who are prone to such aggression. The main group consisted of 15 male defendants aged 24 to 50 who underwent forensic psychiatric examination in 2012, ten of them charged with murder, most of whom were diagnosed with personality disorders; the comparison group included 23 mentally healthy men. The methods were Rusalov's Structure of Temperament Questionnaire, Zuckerman's Sensation Seeking Scale, the Spielberger anxiety inventory, a locus of control questionnaire and the Buss–Durkee Hostility Inventory. The main group showed lower ergicity and plasticity, higher emotionality, lower object-related activity and sensation seeking, higher trait and state anxiety and an external locus of control. Physical, verbal and indirect aggression did not differ between

groups, whereas the hostility index, combining resentment and suspicion, was markedly higher. Interpreting the data within Anokhin's theory of functional systems, the authors link the symptom complex to alterations in afferent synthesis, the action result acceptor and reverse afferentation, and identify hostility rather than aggressiveness as the source of motivation. Following D. A. Leontiev's multiregulatory model, they conclude that criminal behaviour in such defendants is regulated mainly at the dispositional level, with personality traits acting both as the source of aggressive impulses and as the instance controlling them. The findings are relevant to complex forensic psychological and psychiatric examination, although the small sample limits generalisation.

Keywords: impulsive aggression, personality disorders, mental disorders not excluding sanity, pathocharacterological features, temperament, hostility, anxiety, locus of control, forensic psychological and psychiatric examination, dispositional regulation.

Першоджерело: Сафуанов Ф. С., Киренская А. В., Ткаченко А. А., Телешева К. Ю., Корнилова С. В., Мямлин В. В. Патохарактерологические особенности лиц с психическими расстройствами, склонных к импульсивной агрессии. Психологические исследования. 2013. Т. 6, № 29. DOI: 10.54359/ps.v6i29.699.[2] DOI: **10.54359/ps.v6i29.699**[2]. Реферат оприлюднено в журналі 29.11.2014.

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza obvynuvachenykh iz psykhichnymy rozladamy, shcho ne vykliuchaiut osudnosti, skhylnykh do impulsyvnoi ahresii [Forensic Psychological Examination of Accused Persons with Mental Disorders Not Excluding Sanity Who Are Prone to Impulsive Aggression] : referat / Safuanov F. S. ta in. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. № 4 (16). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/565-sudebno-psikhologicheskaya-ekspertiza-obvinyaemykh-s-psikhicheskimi-rasstrojstvami-ne-isklyuchayushchimi-

vmenyaemosti-sklonnykh-k-impulsivnoj-agressii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Safuanov F. S., Kirenskaya A. V., Tkachenko A. A., Telesheva K. Yu., Kornilova S. V., Myamlin V. V. Patokharakterologicheskie osobennosti lits s psikhicheskimi rasstroystvami, sklonnykh k impulsivnoy agressii. Psikhologicheskie issledovaniya. 2013. T. 6, № 29. DOI: https://doi.org/10.54359/ps.v6i29.699. URL: https://psystudy.ru/index.php/num/article/view/699 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

Розділ 2. Новини журналу

29.11.2014

Судово-психологічна експертиза та електронні наукові психологічні портали, видання в галузі психологічних досліджень (мова оригіналу — російська)[1]

Редакція пропонує огляд двох російськомовних електронних ресурсів із вільним доступом до повних текстів. Міждисциплінарний журнал «Психологические исследования», перший номер якого вийшов у жовтні 2008 р., публікує оригінальні статті з різних галузей психології, судово-психологічної експертизи та суміжних наук; офіційні мови – російська й англійська. Портал «PsyJournals.ru» містить 26 наукових і науково-практичних журналів, понад 30 збірників статей і тез конференцій, понад 6500 статей; його ядро становлять журнали видавництва МДППУ. Матеріал має довідковий характер.

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza ta elektronni naukovi psykholohichni portaly, vydannia v haluzi psykholohichnykh doslidzhen (mova oryhinalu — rosiiska). Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2014. 29 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/568-elektronnoe-nauchnoe-psikhologicheskoe-periodicheskoe-izdanie-psikhologicheskie-issledovaniya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2016. № 4 (16). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2016. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/707-2016-4-16 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2016, № 4 (16) (липень – серпень 2016 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 52 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua